

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2025 (Κυριότερα σημεία)

Το προσχέδιο του προϋπολογισμού 2025 κατατίθεται συγχρόνως με την υποβολή στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του πρώτου Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού - Διαρθρωτικού Σχεδίου 2025 - 2028 (ΜΔΣ) που βασίζεται στο νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης. Συνεπώς, τα μακροοικονομικά και δημοσιονομικά μεγέθη που αποτυπώνονται στο προσχέδιο βρίσκονται σε εναρμόνιση με τις εκτιμήσεις του ΜΔΣ.

Την τελευταία τριετία η παγκόσμια οικονομία αντιμετώπισε αλληπάλληλες κρίσεις λόγω αλληλοσυνδεόμενων αναταραχών σε οικονομικό, κλιματικό και γεωπολιτικό επίπεδο. Παρά τα σημάδια ανάκαμψης, το διεθνές οικονομικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από αυξημένη αβεβαιότητα που συνδέεται με τις πρόσφατες γεωπολιτικές εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, τον παρατεταμένο πόλεμο στην Ουκρανία καθώς και με βραχυπρόθεσμους παράγοντες, όπως οι συσταλτικές νομισματικές πολιτικές και ο περιορισμός της δημοσιονομικής στήριξης διεθνώς μετά την πανδημία και την ενεργειακή κρίση, αλλά και με τις σημαντικές και επιταχυνόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Σε αυτό το δυσμενές και αβέβαιο διεθνές περιβάλλον η ελληνική οικονομία αποδεικνύεται ανθεκτική. Ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να ανέλθει σε 2,2% το 2024 και 2,3% το 2025 έναντι 0,8% και 1,4%, αντίστοιχα, που εκτιμάται για την Ευρωζώνη, με βάση τις εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι επενδύσεις αναμένεται να αυξηθούν κατά 6,7% το 2024 και 8,4% το 2025 και το ποσοστό ανεργίας να μειωθεί από 10,3% το 2024 σε 9,7% το 2025. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε ονομαστικούς όρους το 2025 αναμένεται να αυξηθεί κατά περίπου 10 δισ. ευρώ και ο λόγος του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης προς το ΑΕΠ να μειωθεί κατά 4,6 ποσοστιαίες μονάδες. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) εκτιμάται σε 2,7% το 2024 και αναμένεται να αποκλιμακωθεί περαιτέρω σε 2,1% το 2025.

Στο προσχέδιο του προϋπολογισμού 2025 περιλαμβάνεται το σύνολο των παρεμβάσεων που έχουν ανακοινωθεί, συμπεριλαμβανομένων όσων παρουσιάστηκαν στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης. Τα νέα μόνιμα δημοσιονομικά μέτρα που επηρεάζουν τον τακτικό προϋπολογισμό επιφέρουν επιπλέον δημοσιονομικό κόστος το 2025 σε σχέση με το 2024, ύψους 1,1 δισ. ευρώ, ενώ πλήθος άλλων παρεμβάσεων χρηματοδοτείται από πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ). Σε αυτό το πλαίσιο, οι επενδυτικές δαπάνες αναμένεται να αυξηθούν από 13,1 δισ. ευρώ το 2024 σε 14,3 δισ. ευρώ το 2025, πλέον των πόρων του δανειακού σκέλους του ΤΑΑ.

Οι νέες δημοσιονομικές παρεμβάσεις, που συμπληρώνονται από σειρά θεσμικών μέτρων, εστιάζουν στη στήριξη του διαθέσιμου εισοδήματος, στην ενίσχυση των επενδύσεων και της καινοτομίας, στην αντιμετώπιση του δημογραφικού και του στεγαστικού ζητήματος καθώς και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής.

Οι παρεμβάσεις είναι εντός των δημοσιονομικών στόχων που τίθενται στο ΜΔΣ, καθώς προβλέπεται αύξηση των καθαρών πρωτογενών δαπανών κατά 3,6% το 2025 σε σχέση με το 2024, ενώ ο σχετικός στόχος ανέρχεται σε αύξηση δαπανών έως 3,7%. Σε αυτό το πλαίσιο το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να διαμορφωθεί σε 2,4% το 2024 και 2,5% το 2025 και το συνολικό αποτέλεσμα σε -1,0% το 2024 και -0,6% το 2025.

Ο προϋπολογισμός του 2025 καλείται να συγκεράσει τον στόχο της δημοσιονομικής σταθερότητας με την ανάγκη για αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των πολιτών καθώς και την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων, όπως είναι το δημογραφικό και το στεγαστικό πρόβλημα, η κλιματική κρίση, αλλά και να καλύψει τις αναγκαίες δαπάνες για την ενίσχυση της Εθνικής Άμυνας.

Στόχος είναι η διασφάλιση της ισχυρής ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, η περαιτέρω αναβάθμιση του αξιόχρεου της χώρας και η ευημερία των πολιτών, για την επίτευξη του οποίου απαιτείται η

διοχέτευση των πεπερασμένων δημοσιονομικών πόρων με τη μέγιστη δυνατή οικονομική και κοινωνική αποτελεσματικότητα.

Μακροοικονομικές εξελίξεις

Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας αποδεικνύεται ανθεκτική, με κινητήριο μοχλό τις επενδύσεις, την ιδιωτική κατανάλωση καθώς και τις εξαγωγές, επιτυγχάνοντας έναν από τους υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης μεταξύ των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Ειδικότερα, το 2ο τρίμηνο του 2024, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat)¹, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της Ελλάδας παρουσίασε καλύτερη δυναμική σε σύγκριση με τα άλλα κράτη - μέλη της ΕΕ και ο ρυθμός αύξησης διαμορφώθηκε σε 2,3%. Η υψηλή αυτή απόδοση κατέταξε την Ελλάδα στην έβδομη θέση των χωρών της ΕΕ και στην πέμπτη θέση της Ευρωζώνης, όπως αποτυπώνεται στο **Error! Reference source not found.** και σε σημαντικά υψηλότερο επίπεδο τόσο από τον μέσο όρο της ΕΕ όσο και από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (0,8% και 0,6%, αντίστοιχα).

Την ίδια χρονική περίοδο αρκετές χώρες της Ευρωζώνης βρίσκονται σε καθεστώς ύφεσης (Ολλανδία, Εσθονία, Φινλανδία, Αυστρία, Ιρλανδία), με την Ιρλανδία να συνεχίζει να διανύει τη μεγαλύτερη μείωση του ΑΕΠ της (-4,1%), ενώ χώρες όπως η Γερμανία, η Σουηδία και το Λουξεμβούργο αναπτύσσονται με αναιμικούς ρυθμούς.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, για το σύνολο του έτους 2024, εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο 2,2%, ποσοστό το οποίο συμφωνεί και με τη σχετική πρόβλεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις εαρινές οικονομικές προβλέψεις². Σε αυτή την εξέλιξη αναμένεται να συμβάλουν οι επενδύσεις με αύξηση κατά 6,7%, η ιδιωτική κατανάλωση με αύξηση 1,7% αλλά και οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών με αύξηση 4,2%.

Η αγορά εργασίας εξακολουθεί να αναπτύσσεται και την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2024, με την απασχόληση να αυξάνεται κατά 1,7% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του έτους 2023. Σύμφωνα με το ισοζύγιο μισθωτής απασχόλησης του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, το πρώτο εξάμηνο του έτους 2024 δημιουργήθηκαν 339.208 νέες θέσεις εργασίας έναντι 304.918 το 2023, αποτελώντας την υψηλότερη επίδοση πρώτου εξαμήνου έτους, από το 2001 μέχρι σήμερα.

Το ποσοστό ανεργίας κατά το 2ο τρίμηνο διαμορφώθηκε σε 9,8%, υποχωρώντας τόσο σε σχέση με το ποσοστό 12,1% του 1ου τριμήνου όσο και με το ποσοστό 11,2% του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους. Σημειώνεται ότι το ανωτέρω μονοψήφιο ποσοστό 9,8% συνιστά το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από το 4ο τρίμηνο του 2009.

Σε αυτή την εξέλιξη συνέβαλαν τα μέτρα πολιτικής και οι μεταρρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν, όπως η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών και κατά συνέπεια του μη μισθολογικού κόστους, η δυνατότητα εργασίας των συνταξιούχων με ευνοϊκότερους πλέον όρους, αλλά και οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, με την αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων, που είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης εργασίας εκ μέρους των επιχειρήσεων. Σημειώνεται ότι από το 2019 και έπειτα το επίπεδο των μισθών έχει αυξηθεί σημαντικά, καθώς ο κατώτατος μισθός έχει καταγράψει αύξηση της τάξης του 27,7%. Η αύξηση του κατώτατου μισθού (η οποία συμπαρασύρει και τον μέσο μισθό) συμβάλλει επίσης στην αντιμετώπιση ζητημάτων έλλειψης προσφοράς εργατικού δυναμικού σε ορισμένους τομείς, όπως το λιανικό εμπόριο, η γεωργία, οι κατασκευές και ο τουρισμός, ενώ παράλληλα ενισχύει τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Είναι ενδεικτικό ότι σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι αμοιβές εξαρτημένης εργασίας αναμένεται να αυξηθούν το

¹ Eurostat, Euro Indicators, September 2024.

² European Commission, European Economic Forecast, Spring 2024, May 2024.

2024 κατά 5,2% και οι αμοιβές ανά εργαζόμενο κατά 4,3% (έναντι 3,8% και 2,8%, αντιστοίχως, που ήταν οι προβλέψεις στον προϋπολογισμό 2024). Τα ανωτέρω ποσοστά, όπως αναμένεται να διαμορφωθούν, είναι σημαντικά υψηλότερα του πληθωρισμού (2,7%) και αντικατοπτρίζουν την ενίσχυση του πραγματικού εισοδήματος των εργαζόμενων.

Η μεταβολή του Εν.ΔTK (Eurostat) στην Ελλάδα, την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2024, υποχώρησε σε 3,0% από 4,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Ο μέσος όρος μεταβολής του Εν.ΔTK στην Ευρωζώνη υποχώρησε σημαντικά και διαμορφώθηκε την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2024 στο 2,5% από 6,6% ένα έτος πριν.

Όσον αφορά στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, βάσει των στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) σε τρέχουσες τιμές, το 2023 βελτιώθηκε σημαντικά και το έλλειμμά του διαμορφώθηκε σε 6,3% του ΑΕΠ έναντι 10,3% του ΑΕΠ το 2022.

Λαμβανομένης υπόψη της παρούσας συγκυρίας, η οποία εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από αστάθεια και πρωτοφανείς πολυεπίπεδες κρίσεις σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο, οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας επιβεβαιώνουν την πρόδοό της, η οποία αναγνωρίζεται από όλους τους μεγάλους διεθνείς οργανισμούς και χαρακτηρίζεται από ορθολογικό σχεδιασμό, εξωστρέφεια και συνέχιση των μεταρρυθμίσεων οι οποίες ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Σε αυτή την κατεύθυνση, η αναβάθμιση του αξιόχρεου της χώρας στην επενδυτική βαθμίδα από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση του κύρους και της αξιοπιστίας της μετά τις διαδοχικές αναβαθμίσεις της ελληνικής οικονομίας την τελευταία πενταετία. Το επίτευγμα αυτό, σε συνδυασμό με τις θετικές προοπτικές που ήδη αποδίδουν οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης στην Ελλάδα, καταδεικνύει την ανθεκτικότητα της οικονομίας σε συνθήκες αυξημένης αβεβαιότητας και την εδραίωση Μακροοικονομικές προβλέψεις το 2025.

Η παγκόσμια οικονομία αποδείχθηκε ανθεκτική, παρά τις προκλήσεις και τις περιοριστικές νομισματικές συνθήκες των δύο τελευταίων ετών, και φαίνεται να βρίσκεται σε τροχιά σταθεροποίησης. Ωστόσο, οι γεωπολιτικές εντάσεις, η κλιματική κρίση και τα υψηλά επιτόκια αποτελούν παράγοντες που επηρεάζουν τις προοπτικές ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις εαρινές οικονομικές προβλέψεις (Μάιος 2024) εκτιμά ρυθμό ανάπτυξης, για μεν την ΕΕ από 0,4% το 2023 σε 1,0% το 2024 και σε 1,6% το 2025, για δε την Ευρωζώνη από, επίσης, 0,4% το 2023 σε 0,8% το 2024 και σε 1,4% το 2025 (**Error! Reference source not found.**). Σύμφωνα με τις ίδιες προβλέψεις, ο πληθωρισμός στην ΕΕ αναμένεται να υποχωρήσει σημαντικά σε 2,7% το 2024 και σε 2,2% το 2025 έναντι 6,4% το 2023. Στην Ευρωζώνη ο πληθωρισμός προβλέπεται να μειωθεί σε 2,5% το 2024 και σε 2,1% το 2025 έναντι 5,4% το 2023.

Με την εξασθένηση των κυκλικών παραγόντων που επιβάρυναν την παγκόσμια οικονομία την προηγούμενη περίοδο, το 2025 προβλέπεται στην Ελλάδα ρυθμός ανάπτυξης 2,3% (ο οποίος συμπίπτει με τις εαρινές οικονομικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής), διατηρούμενος άνω του 2,0% για τρίτο συναπτό έτος, μετά την πλήρη ανάκτηση των απωλειών ΑΕΠ της πανδημίας το 2022 και με συνεχιζόμενη υπεραπόδοση έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου (1,4% για την Ευρωζώνη και 1,6% για την ΕΕ το 2025, σύμφωνα με τις εαρινές οικονομικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Η υπεραπόδοση της ελληνικής οικονομίας αποτυπώνει την ταχεία πορεία σύγκλισης με την οικονομία της Ευρωζώνης, ως αποτέλεσμα της ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής των τελευταίων ετών, με κύριους μοχλούς και για το 2025 τις επενδύσεις, την ιδιωτική κατανάλωση και την εξαγωγική δραστηριότητα.

Ο εναρμονισμένος δείκτης πληθωρισμού το 2025 εκτιμάται ότι θα πλησιάσει σημαντικά τον μεσοπρόθεσμο στόχο της ΕΚΤ (+2,1%), καθώς οι υποκείμενες πιέσεις τιμών στα τρόφιμα και στην

ενέργεια θα μετριάζονται περαιτέρω και ο πυρήνας πληθωρισμού θα εξομαλύνεται σε σχέση με το προηγούμενο διάστημα, κοντά στο επίπεδο που προβλέπεται για τον γενικό δείκτη (+2,2%).

Σε όρους Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, η ανεργία προβλέπεται να μειωθεί το 2025, για πρώτη φορά από το 2009, σε μονοψήφιο ποσοστό 9,7% του εργατικού δυναμικού και ακόμα χαμηλότερα σε εθνολογιστικούς όρους, σε 8,5% του εργατικού δυναμικού, επωφελούμενη από την εύρωστη εγχώρια οικονομική δραστηριότητα και από συνέργειες του ΠΔΕ και του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» για την απασχόληση.

Αναφορικά με τον εξωτερικό τομέα, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να αυξηθούν το 2025 κατά 4,0%, ταχύτερα από τις εισαγωγές που αναμένεται να αυξηθούν κατά 3,6%. Ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών αγαθών εκτιμάται σε 3,0%, συνδεδεμένος με τη θετική μεταβολή της εξωτερικής ζήτησης και με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών. Η αύξηση των εισαγωγών αγαθών εκτιμάται σε 3,8%, σχετιζόμενη με τη σημαντική αύξηση των επενδύσεων και με τη διατήρηση του ρυθμού αύξησης της κατανάλωσης. Οι καθαρές εξαγωγές υπηρεσιών αναμένεται να έχουν θετική επίδραση στην ανάπτυξη (0,7% του ΑΕΠ), συνδεδεμένες με τη ναυτιλία και τον τουρισμό. Το έλλειμμα του ονομαστικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε εθνολογιστικούς όρους προβλέπεται να βελτιωθεί κάτω του 5% του ΑΕΠ το 2025.

Βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2023	2024**	2025**
ΑΕΠ	2,0	2,2	2,3
Ιδιωτική κατανάλωση	1,8	1,7	1,6
Δημόσια κατανάλωση	1,7	0,4	0,0
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	4,0	6,7	8,4
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	3,7	4,2	4,0
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	2,1	3,8	3,6
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	4,5	3,0	2,2
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	4,2	2,8	2,1
Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)	3,5	2,7	2,1
Απασχόληση*	1,0	1,1	0,7
Ποσοστό ανεργίας*	9,7	9,0	8,5
Ποσοστό ανεργίας (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)	11,1	10,3	9,7

* Σε εθνολογιστική βάση

** Εκτιμήσεις/προβλέψεις

Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί (ΕΛΣΤΑΤ), εκτιμήσεις/προβλέψεις Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

Προϋπολογισμός Γενικής Κυβέρνησης

Το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης του έτους 2024, με βάση τη μεθοδολογία ESA, είχε προβλεφθεί στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2024 ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 4.991 εκατ. ευρώ ή 2,1% του ΑΕΠ, ποσοστό αντίστοιχο με αυτό που είχε προβλεφθεί στο Πρόγραμμα Σταθερότητας του Απριλίου 2024. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 5.679 εκατ. ευρώ ή 2,4% του ΑΕΠ. Επισημαίνεται ότι το 2024 είναι το πρώτο έτος που έχει εφαρμογή το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης και τα μακροοικονομικά και δημοσιονομικά μεγέθη που αποτυπώνονται στο προσχέδιο, βρίσκονται σε

εναρμόνιση με τις εκτιμήσεις του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού - Διαρθρωτικού Σχεδίου 2025 - 2028 (ΜΔΣ).

Σε σχέση με τις προβλέψεις του προϋπολογισμού 2024 παρατηρείται αύξηση τόσο των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού (κατά 2,4 δισ. ευρώ) όσο και των δαπανών (κατά 1,6 δισ. ευρώ). Το συνολικό ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε συνολικό έλλειμμα 1,0% του ΑΕΠ, οριακά βελτιωμένο έναντι του ποσοστού 1,1%, που ήταν η πρόβλεψη στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2024.

Τα έσοδα από φόρους αναμένεται να ανέλθουν στο ύψος των 66.247 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 3.288 εκατ. ευρώ ή 5,2% έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2024. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως: (α) στη μείωση της φοροδιαφυγής σε συνδυασμό με την αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών (σημειώνεται ότι τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων εκτιμώνται υψηλότερα κατά 1,1 δισ. ευρώ και του ΦΠΑ κατά 0,87 δισ. ευρώ σε σχέση με τον προϋπολογισμό) και (β) στην αύξηση των αμοιβών, γεγονός που επηρεάζει κυρίως τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων (αύξηση κατά 0,84 δισ. ευρώ σε σχέση με τον προϋπολογισμό). Σημειώνεται ότι οι επιμέρους μακροοικονομικές μεταβλητές που επηρεάζουν τα έσοδα έχουν σχετικά μικρές διαφοροποιήσεις έναντι του προϋπολογισμού. Ειδικότερα, ο πληθωρισμός εκτιμάται για το 2024 σε 2,7% και ο ρυθμός αύξησης της πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης σε 1,7% (έναντι 2,6% και 1,3%, αντίστοιχα, που ήταν οι εκτιμήσεις του προϋπολογισμού). Σημαντική είναι, ωστόσο, η αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας το 2024 που εκτιμάται σε 5,2% έναντι 3,8%, που ήταν η πρόβλεψη στον προϋπολογισμό 2024.

Οι συνολικές δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού για το έτος 2024 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 76.218 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 1.586 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο του προϋπολογισμού. Η αύξηση αυτή, όπως προκύπτει από την ανάλυση των δαπανών κατά μείζονα κατηγορία, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των δαπανών του ΠΔΕ κατά 900 εκατ. ευρώ, των μεταβιβαστικών πληρωμών κατά 796 εκατ. ευρώ και των αγορών αγαθών και υπηρεσιών κατά 466 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, παρατηρείται αύξηση των τόκων κατά 984 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις για το έτος 2025, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε δημοσιονομική βάση προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 5.967 εκατ. ευρώ ή 2,5% του ΑΕΠ, αυξημένο σε σχέση με το Πρόγραμμα Σταθερότητας του Απριλίου 2024, στο οποίο είχε προβλεφθεί πλεόνασμα ύψους 5.027 εκατ. ευρώ ή 2,1% του ΑΕΠ.

Οι καθαρές εθνικά χρηματοδοτούμενες πρωτογενείς δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τον ορισμό του νέου ευρωπαϊκού πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης και του ΜΔΣ, αναμένεται να αυξηθούν κατά 3,6% το 2025 έναντι του 2024 (εκτιμώμενες καθαρές πρωτογενείς δαπάνες 100 δισ. ευρώ περίπου). Σημειώνεται ότι ο στόχος που τίθεται στο ΜΔΣ για το 2025 επιτρέπει την αύξηση των καθαρών πρωτογενών δαπανών έως 3,7%.

Τα έσοδα από φόρους αναμένεται να ανέλθουν στο ύψος των 68.721 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 2.474 εκατ. ευρώ ή 3,7% έναντι του 2024, κυρίως λόγω της προβλεπόμενης μεγέθυνσης της οικονομίας, όπως αντικατοπτρίζεται στις μακροοικονομικές προβλέψεις. Οι συνολικές δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού για το έτος 2025 προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν σε 80.562 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 4.344 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη εκτίμηση έτους 2024, κυρίως λόγω της επιτάχυνσης των έργων που χρηματοδοτούνται από το ΤΑΑ, των αυξημένων φυσικών παραλαβών των οπλικών συστημάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, την κάλυψη της δαπάνης λόγω απώλειας εσόδων του ΕΟΠΥΥ από τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, την αύξηση των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων και των αυξημένων μεταβιβάσεων για την ενίσχυση της λειτουργίας των νοσοκομείων του ΕΣΥ. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι για το 2025, προβλέπεται αυξημένη επιχορήγηση προς τα νοσοκομεία και την ΠΦΥ κατά 226 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2024.

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA)
(σε εκατ. ευρώ)

	2023	2024		2025
	ΔΥΕ Απριλίου 2024	Προϋπ/σμός	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
I. Καθαρά έσοδα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ-ζ)	65.231	68.379	70.788	74.612
α. Φόροι (1+2+3+4+5+6+7)	62.466	62.960	66.247	68.721
1. Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	34.052	35.169	36.270	37.798
εκ των οποίων: Φόροι προστιθέμενης αξίας	23.454	24.379	25.254	26.508
Ειδικοί φόροι κατανάλωσης	7.018	7.067	7.192	7.239
2. Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	345	392	334	351
3. Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	2.485	2.487	2.434	2.395
4. Λοιποί φόροι επί παραγωγής	1.228	593	597	456
5. Φόρος εισοδήματος	21.589	21.652	23.876	24.941
εκ των οποίων: Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από φυσικά πρόσωπα (ΦΠ)	12.705	13.337	14.174	15.052
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρείες (ΝΠ)	7.175	6.696	7.792	7.972
6. Φόροι κεφαλαίου	228	239	235	235
7. Λοιποί τρέχοντες φόροι	2.539	2.428	2.501	2.545
β. Κοινωνικές εισφορές	58	56	58	58
γ. Μεταβιβάσεις	5.572	6.902	6.810	8.996
δ. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	738	889	802	1.021
ε. Λοιπά τρέχοντα έσοδα	3.284	4.138	3.893	3.133
εκ των οποίων: ε1. Επιστροφές δαπανών για τόκους	25	0	32	0
στ. Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων	2	23	38	5
ζ. Επιστροφές εσόδων	6.888	6.588	7.059	7.322
Πληροφοριακά στοιχεία:				
Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ¹	3.166	4.668	3.882	4.300
Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) ²	1.913	3.144	3.152	4.450
II. Δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ+ζ+η+θ+ι)³	72.058	74.632	76.218	80.562
α. Παροχές σε εργαζόμενους	14.039	14.833	14.923	14.682
β. Κοινωνικές παροχές	417	411	368	404
γ. Μεταβιβάσεις	33.108	32.282	33.079	34.203
δ. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	2.334	1.626	2.092	1.837
ε. Επιδοτήσεις	118	81	76	81
στ. Τόκοι	9.100	8.800	9.784	9.356
ζ. Λοιπές Δαπάνες	49	111	150	101
η. Πιστώσεις υπό κατανομή	11.627	15.210	14.726	18.152
θ. Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	1.266	1.277	1.020	1.748
ι. Τιμαλήφ	0	0	0	0
Πληροφοριακά στοιχεία:				
Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ¹	9.112	8.550	9.450	9.200
Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) ²	2.089	3.617	3.617	5.140
III. Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (I-II)	-6.828	-6.253	-5.430	-5.950
% ΑΕΠ	-3,1%	-2,7%	-2,3%	-2,5%
IV. Πρωτογενές αποτέλεσμα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (III+II.στ-Ι.ε1)	2.247	2.547	4.322	3.406
% ΑΕΠ	1,0%	1,1%	1,9%	1,4%
V. Ισοζύγιο νομικών προσώπων κατά ESA	3.218	2.691	2.020	3.213
Έσοδα	15.245	13.132	14.187	14.227
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	5.889	5.196	5.511	5.962
Τόκοι πιστωτικοί	1.234	947	1.272	1.259
Φόροι	4.067	3.277	3.477	3.070
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-11	-10	-9	-7
Λοιπά έσοδα	4.067	3.722	3.936	3.944
Έξοδα	12.027	10.441	12.167	11.014
Παροχές σε εργαζόμενους	1.428	1.485	1.496	1.496
Τόκοι χρεωστικοί	379	372	405	413
Λοιπά έξοδα	3.831	3.260	3.606	3.420
Επενδυτικές δαπάνες	1.241	1.898	1.888	2.076
Λοιπές μεταβιβάσεις	1.767	808	1.587	913
Επιδοτήσεις	3.381	2.618	3.185	2.696

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA)
(σε εκατ. ευρώ)

	2023 ΔΥΕ Απριλίου 2024	2024 Προϋπ/σμός	2024 Εκτίμηση	2025 Πρόβλεψη
VI. Ισοζύγιο Νοσοκομείων - ΠΦΥ κατά ESA	-227	219	156	310
Έσοδα	3.461	3.926	3.917	4.154
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	2.405	2.860	2.871	3.097
Μεταβιβάσεις από ΕΟΠΥΥ	938	902	902	911
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-18	0	0	0
Λοιπά έσοδα	136	164	144	145
Έξοδα	3.689	3.707	3.761	3.844
Παροχές σε εργαζόμενους	786	791	862	880
Τόκοι χρεωστικοί	0	0	0	0
Λοιπά έξοδα	2.700	2.656	2.640	2.740
Επενδυτικές δαπάνες	203	260	259	224
VII. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (III+V+VI)	-3.837	-3.343	-3.254	-2.428
VIII. Ισοζύγιο ΟΤΑ κατά ESA	-583	-297	-250	-267
Έσοδα	8.417	8.505	9.141	9.224
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	5.426	5.475	5.969	5.964
Τόκοι πιστωτικοί	56	50	66	66
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-27	-18	-18	-18
Φόροι	1.950	1.990	2.075	2.134
Λοιπά έσοδα	1.013	1.008	1.049	1.079
Έξοδα	9.000	8.802	9.391	9.492
Παροχές σε εργαζόμενους	2.807	3.006	3.008	3.038
Τόκοι χρεωστικοί	21	42	33	45
Κοινωνικές παροχές	190	196	226	230
Λοιπά έξοδα	2.907	2.690	2.896	2.991
Επενδυτικές δαπάνες	3.075	2.868	3.228	3.187
IX. Ισοζύγιο ΟΚΑ κατά ESA	912	1.153	1.242	1.130
Έσοδα	48.793	49.644	51.113	51.906
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	20.742	21.530	21.678	22.036
Αποδόσεις περιουσίας	1.617	1.215	1.422	1.422
Ασφαλιστικές εισφορές (πραγματικές)	25.479	26.057	26.949	27.381
Κοινωνικοί πόροι	630	577	742	745
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	14	0	0	0
Λοιπά έσοδα	311	266	322	322
Έξοδα	47.881	48.490	49.871	50.776
Παροχές σε εργαζόμενους	362	395	396	392
Κοινωνικές παροχές	39.328	40.067	41.213	42.108
εκ των οποίων: συντάξεις	31.947	32.962	33.596	34.560
Κοινωνικές παροχές σε είδος	5.095	5.165	5.320	5.519
Λοιπά έξοδα	502	567	630	605
Επενδυτικές δαπάνες	51	137	137	69
Μεταβιβάσεις	1.687	1.540	1.568	1.583
Επιδότησεις	855	620	606	500
X. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (VII+VIII+IX)	-3.508	-2.486	-2.262	-1.566
% ΑΕΠ	-1,6%	-1,1%	-1,0%	-0,6%
XI. Ενοποιημένοι Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	7.604	7.477	7.941	7.532
% ΑΕΠ	3,5%	3,2%	3,4%	3,1%
XII. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (X+XI)	4.096	4.991	5.679	5.967
% ΑΕΠ	1,9%	2,1%	2,4%	2,5%
ΑΕΠ	220.303	233.775	231.904	242.338

¹ Τα έσοδα του ΠΔΕ περιέχονται στις μεταβιβάσεις και στα λοιπά τρέχοντα έσοδα, ενώ οι δαπάνες του ΠΔΕ περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.

² Τα έσοδα του ΤΑΑ περιέχονται στις μεταβιβάσεις, ενώ οι αντίστοιχες δαπάνες περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.

³ Οι δαπάνες της Κεντρικής Διοίκησης αναλύονται σύμφωνα με τις μείζονες κατηγορίες του π.δ. 54/2018 (Α' 103).

Δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2024 και 2025

Οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις για τα έτη 2024 και 2025 αποσκοπούν στην ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος σε συνδυασμό με τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων καθώς και στην αντιμετώπιση σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων, όπως το δημογραφικό και το στεγαστικό. Ιδιαίτερη μέριμνα δίνεται στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων από φυσικές καταστροφές, ενώ παράλληλα με τις δημοσιονομικές παρεμβάσεις λαμβάνονται μέτρα θεσμικού χαρακτήρα και προωθούνται σημαντικές μεταρρυθμίσεις.

Το κόστος των παρεμβάσεων για το έτος 2024 ανέρχεται σε 1.840 εκατ. ευρώ για το σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης. Το σημαντικότερο μέρος ύψους 1.714 εκατ. ευρώ, προέρχεται από το σκέλος των δαπανών, ενώ το υπόλοιπο ποσό ύψους 126 εκατ. ευρώ προέρχεται από παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων. Αντίστοιχα, για το έτος 2025 το συνολικό δημοσιονομικό κόστος των παρεμβάσεων προβλέπεται να αυξηθεί σε σχέση με το 2024 κατά 1.104 εκατ. ευρώ και να ανέλθει σε 2.944 εκατ. ευρώ. Ποσό ύψους 628 εκατ. ευρώ αφορά σε παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων, εκ των οποίων ποσό ύψους 1.112 εκατ. ευρώ αφορά σε παρεμβάσεις μείωσης των εσόδων και ποσό ύψους 484 εκατ. ευρώ σε παρεμβάσεις αύξησης των εσόδων, ενώ σημαντικό ποσό ύψους 2.316 εκατ. ευρώ προέρχεται από παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών.

Μόνιμες δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2024 - 2025 (σε εκατ. ευρώ)			
α/α	Περιγραφή	2024	2025
A	Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης (Α.1. + Α.2.)	-126	-628
A.1.	Παρεμβάσεις μείωσης των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης	-355	-1.112
1	Αύξηση του αφορολόγητου κατά 1.000 ευρώ για οικογένειες που έχουν παιδιά από το 2024	-135	-135
2	Μείωση ΕΝΦΙΑ έτους 2024 κατά 10% για κατοικίες που ασφαλίζονται για φυσικές καταστροφές και μείωση ΕΝΦΙΑ έτους 2025 κατά 20% για κατοικίες που ασφαλίζονται για φυσικές καταστροφές με φορολογητέα αξία έως 500.000 ευρώ	-7	-18
3	Μείωση κατά μία ποσοστιαία μονάδα των ασφαλιστικών εισφορών από τον Ιανουάριο 2025	0	-440
4	Κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες από το 2025, σε συνέχεια της μείωσης κατά 50% το 2024	-113	-238
5	Μονιμοποίηση της επιστροφής του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο με νέο σύστημα από το 2025	-82	-100
6	Αυτοτελής φορολόγηση εφημεριών ιατρών ΕΣΥ	0	-40
7	Μείωση φόρων χαρτοσήμου σε μία σειρά από συναλλαγές (τόκους εταιρικών δανείων, οικοδομικές άδειες, χρυσιδάνεια, γάμους, ασφαλιστήρια συμβόλαια κ.λπ.)	0	-32
8	Κίνητρα για την καινοτομία, τις συγχωνεύσεις και τις εξαγωγές	0	-41
9	Επέκταση και κατά το έτος 2025 της απαλλαγής ΦΠΑ για νέα κτίρια	-18	-18
10	Κατάργηση τέλους σταθερής τηλεφωνίας (5%) για συνδέσεις με οπτική ίνα (≥100 mbps)	0	-24
11	Απαλλαγή από τον φόρο ασφαλιστρού (15%) συμβολαίων υγείας για παιδιά έως 18 ετών	0	-17
12	Φοροαπαλλαγή οικειοθελών παροχών επιχειρήσεων υπέρ νέων γονέων	0	-6
13	Απαλλαγή φόρου εισοδήματος για κενά ακίνητα ή ακίνητα σε βραχυχρόνια μίσθωση που θα ενοικιαστούν σε μακροχρόνια μίσθωση	0	-3
A.2.	Παρεμβάσεις αύξησης των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης	229	484
1	Εισαγωγή ΦΠΑ στις βραχυχρόνιες μισθώσεις νομικών προσώπων και φυσικών προσώπων που διαθέτουν άνω των δύο εκμισθωμένων διαμερισμάτων από το 2024	27	27
2	Εισαγωγή (το 2024) και αναμόρφωση (το 2025) του τέλους ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση σε αντικατάσταση του φόρου διαμονής	202	405
3	Εισαγωγή τέλους κρουαζιέρας από το 2025	0	52
B	Παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης	-1.714	-2.316
1	Αναμόρφωση μισθολογίου στον δημόσιο τομέα από το 2024 (μικτό κόστος)	-1.067	-1.067
2	Αύξηση των συντάξεων με βάση τον ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και του πληθωρισμού	-424	-825
3	Οριζόντια αύξηση μισθολογίου δημόσιου τομέα από τον Απρίλιο 2025, ώστε ο εισαγωγικός μισθός να μην υπολείπεται του επιπέδου του κατώτατου μισθού (μικτό κόστος)	0	-143
4	Αύξηση αποζημίωσης εφημεριών των ιατρών του ΕΣΥ κατά 20% από τον Ιανουάριο 2024	-45	-45
5	Κίνητρο προσέλκυσης ιατρών σε προβληματικές και άγονες περιοχές	-5	-16

6	Αύξηση κατά 20% της αποζημίωσης νυχτερινής απασχόλησης των ενστόλων από τον Ιανουάριο 2025	0	-25
7	Αύξηση της ειδικής αποζημίωσης για τα πληρώματα πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού που βρίσκονται σε αποστολή και το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων που εκτελεί ειδικές αποστολές	-15	-15
8	Αύξηση του επιδόματος γέννησης από 2.000 ευρώ σε 2.400 έως 3.500 ευρώ αναλόγως του αριθμού των τέκνων (εφαρμόστηκε το 2024 με αναδρομική ισχύ για τις γεννήσεις του 2023)	-90	-45
9	Επέκταση του επιδόματος μητρότητας στους εννέα μήνες για τους ελεύθερους επαγγελματίες και αγρότες από το 2024	-43	-43
10	Αύξηση του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος για τα περιφερειακά Πανεπιστήμια (από 1.500 ευρώ σε 2.000 ευρώ ετησίως και σε 2.500 ευρώ σε περίπτωση συγκατοίκησης)	0	-15
11	Πρόγραμμα «Ανακινίζω - Νοικιάζω» (με αυξημένη αποζημίωση στο 60% των δαπανών)	-25	-25
12	Διάθεση των εσόδων από το τέλος κρουαζιέρας για έργα υποδομών των ΟΤΑ, του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και του Υπουργείου Τουρισμού	0	-52
Συνολικό Δημοσιονομικό Κόστος των Παρεμβάσεων (A + B)		-1.840	-2.944

Σημείωση: Το θετικό πρόσημο (+) δηλώνει αύξηση εσόδου ή μείωση δαπάνης και το αρνητικό πρόσημο (-) δηλώνει μείωση εσόδου ή αύξηση δαπάνης. Τα ανωτέρω δεν περιλαμβάνουν έργα και επενδύσεις που καλύπτονται από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων καθώς και την έκτακτη ενίσχυση κατά τον μήνα Δεκέμβριο 2024, ύψους 243 εκατ. ευρώ, σε συνταξιούχους με προσωπική διαφορά, δικαιούχους του επιδόματος παιδιού, των αναπηρικών επιδομάτων, του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και των ανασφάλιστων υπερηλίκων.

Επισημαίνεται ότι το σύνολο των παρεμβάσεων εναρμονίζεται με τις ανακοινώσεις στο πλαίσιο της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης και με τις προβλέψεις του ΜΔΣ.

Δημοσιονομικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος.

Η ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζόμενων και των συνταξιούχων, η οποία αποτέλεσε έναν από τους βασικούς στόχους της κυβερνητικής πολιτικής του 2024, εξακολουθεί να αποτελεί βασικό στόχο και για το 2025, με αποτέλεσμα τόσο την ενίσχυση των παρεμβάσεων του 2024 όσο και τη θέσπιση νέων παρεμβάσεων.

Ειδικότερα, οι κυριότερες μόνιμες δημοσιονομικές παρεμβάσεις που εφαρμόστηκαν το 2024 καθώς και οι νέες, οι οποίες θα εφαρμοστούν από το 2025, είναι οι ακόλουθες:

- μείωση από 01.01.2025, κατά μία ποσοστιαία μονάδα, των ασφαλιστικών εισφορών. Ειδικότερα, η μείωση αυτή αναλύεται σε μείωση 0,5% στις εισφορές των εργαζόμενων και 0,5% στις εργοδοτικές εισφορές κλάδου υγείας, με το ετήσιο καθαρό κόστος για το 2025 να ανέρχεται σε 440 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι με την εν λόγω μείωση των ασφαλιστικών εισφορών η σωρευτική μείωσή τους από το 2019 ανέρχεται σε 5,4 ποσοστιαίες μονάδες (από 40,56% σε 35,16%),
- κατάργηση από 01.01.2025 του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες, σε συνέχεια της μείωσης κατά 50% το 2024, με κόστος 113 εκατ. ευρώ για το 2024 και 238 εκατ. ευρώ για το 2025,
- επέκταση της επιστροφής του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο για το 2024 και μονιμοποίησή της από το 2025, με νέο σύστημα το οποίο βασίζεται στην πραγματική κατανάλωση, με κόστος 82 εκατ. ευρώ για το 2024 και 100 εκατ. ευρώ για το 2025,
- αύξηση των συντάξεων με βάση τον ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού και του ΑΕΠ, με κόστος 424 εκατ. ευρώ για το 2024 και επιπλέον 401 εκατ. ευρώ για το 2025,
- αναμόρφωση του μισθολογίου στον δημόσιο τομέα από την 01.01.2024, με την οποία αυξήθηκαν οι μισθοί όλων των δημοσίων υπαλλήλων, με ιδιαίτερη έμφαση στους χαμηλόμισθους υπαλλήλους, στους υπαλλήλους με παιδιά καθώς και στους υπαλλήλους που κατέχουν θέσεις ευθύνης. Το συνολικό ετήσιο μικτό κόστος (συμπεριλαμβανομένων των εργοδοτικών εισφορών) ανέρχεται σε 1.067 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, από τον Απρίλιο 2025 θα πραγματοποιηθεί νέα αύξηση στους βασικούς μισθούς όλων των δημοσίων υπαλλήλων, έτσι ώστε ο εισαγωγικός μισθός στο Δημόσιο να μην υπολείπεται του επιπέδου του κατώτατου

μισθού του ιδιωτικού τομέα. Το μικτό κόστος της νέας παρέμβασης για το 2025 εκτιμάται κατ' αρχήν σε 143 εκατ. ευρώ περίπου. Ωστόσο, σημειώνεται ότι το τελικό κόστος εξαρτάται από την τελική αύξηση του κατώτατου μισθού,

- ενίσχυση του εισοδήματος των ιατρών του ΕΣΥ μέσω της αύξησης της αποζημίωσής τους για εφημερίες κατά 20% από 01.01.2024 με κόστος 45 εκατ. ευρώ καθώς και μέσω της θέσπισης από τον Σεπτέμβριο 2024 αυξημένου κινήτρου προσέλκυσης και παραμονής σε προβληματικές και άγονες περιοχές, με κόστος 5 εκατ. ευρώ για το 2024 και 16 εκατ. ευρώ για το 2025. Επιπλέον, από 01.01.2025 θεσπίζεται η αυτοτελής φορολόγηση της αποζημίωσης των εφημεριών των ιατρών του ΕΣΥ με συντελεστή 22%, με κόστος 40 εκατ. ευρώ,
- αύξηση από το 2024 της ειδικής αποζημίωσης για τα πληρώματα πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού που βρίσκονται σε αποστολή και για το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων που εκτελεί ειδικές αποστολές, με κόστος 15 εκατ. ευρώ και
- αύξηση από 01.01.2025 της αποζημίωσης για τη νυχτερινή απασχόληση του ένστολου προσωπικού (Ελληνική Αστυνομία - ΕΛΑΣ, Πυροσβεστικό Σώμα - ΠΣ, Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή - ΛΣ-ΕΛΑΚΤ, Ένοπλες Δυνάμεις), με κόστος 25 εκατ. ευρώ.

Επιπλέον, κατά τον μήνα Δεκέμβριο 2024 θα δοθούν ενισχύσεις ύψους 243 εκατ. ευρώ σε 1,9 εκατ. δικαιούχους περίπου, στους οποίους περιλαμβάνονται: (α) συνταξιούχοι με προσωπική διαφορά, οι οποίοι θα λάβουν ενίσχυση που κυμαίνεται από 100 έως 200 ευρώ, αναλόγως του ύψους της σύνταξής τους και για συντάξεις έως και 1.600 ευρώ, (β) δικαιούχοι επιδόματος παιδιού ΟΠΕΚΑ, οι οποίοι θα λάβουν μία επιπλέον μηνιαία δόση, (γ) δικαιούχοι επιδόματος ΑμεΑ ΟΠΕΚΑ και αναπηρικών επιδομάτων e-ΕΦΚΑ, οι οποίοι θα ενισχυθούν με 200 ευρώ, (δ) ανασφάλιστοι υπερήλικες, οι οποίοι θα λάβουν ενίσχυση 200 ευρώ και (ε) δικαιούχοι ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, για τους οποίους προβλέπεται καταβολή προσαυξημένης μηνιαίας δόσης κατά 50%.

Πέραν των προαναφερθεισών δημοσιονομικών παρεμβάσεων, σημαντική θέση επέχουν και θεσμικές παρεμβάσεις, όπως η περαιτέρω αύξηση του κατώτατου μισθού από τον Απρίλιο 2025, πλέον της αύξησής του κατά 6,4% (από 780 σε 830 ευρώ) τον Απρίλιο 2024. Επισημαίνεται ότι η συνολική αύξηση του κατώτατου μισθού από το 2021 έως το 2024 ανήλθε σε 27,7% (από 650 ευρώ σε 830 ευρώ). Επιπλέον, από τον Ιανουάριο 2024 «ξεπάγωσαν» οι τριετίες, απελευθερώνοντας τη μισθολογική εξέλιξη των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα, ενώ η κατάργηση της μείωσης του 30% επί των συντάξεων των απασχολούμενων συνταξιούχων συμβάλλει στη σημαντική ενίσχυσή τους. Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη η αναμόρφωση των κοινωνικών επιδομάτων, τόσο μέσω αυξήσεων του ύψους τους όσο και μέσω στόχευσης των σχετικών κριτηρίων επιλεξιμότητας, λαμβανομένης με αυτόν τον τρόπο μέριμνας για αυτούς που πραγματικά το έχουν ανάγκη.

Επίσης, η κυβέρνηση προχωρά σε σειρά σημαντικών παρεμβάσεων για την ενίσχυση των επενδύσεων, της ανάπτυξης και της καινοτομίας με γνώμονα τη δημιουργία καλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας. Πέρα από τους σημαντικούς πόρους που διατίθενται μέσω του αυξημένου ΠΔΕ και του ΤΑΑ, εισάγονται σημαντικά κίνητρα για καινοτομία, συγχωνεύσεις και εξαγορές, μέσω παρεμβάσεων, εκτιμώμενου συνολικού δημοσιονομικού κόστους 41 εκατ. ευρώ ετησίως, ως ακολούθως:

- εισάγονται νέες περιπτώσεις χορήγησης προσαυξημένων ποσοστών έκπτωσης από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων, που σήμερα ανέρχεται σε 200%, για δαπάνες επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας, που διαμορφώνεται έως και 315% για επενδύσεις σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις έντασης γνώσης,
- επεκτείνονται τα φορολογικά κίνητρα για εμπορική εκμετάλλευση ευρεσιτεχνίας (πατέντας), με περισσότερα έτη απαλλαγής των σχετικών κερδών από τον φόρο,

- διευρύνονται τα φορολογικά κίνητρα για τους επενδυτές (angel investors) με αύξηση του ορίου στις 900.000 ευρώ επί του κεφαλαίου που εισφέρουν σε νεοφυείς επιχειρήσεις,
- μειώνεται σε 100.000 ευρώ το ελάχιστο όριο εταιρικού κεφαλαίου της νέας εταιρείας που προκύπτει από συνεργασία/μετασχηματισμό, για την εξασφάλιση φοροαπαλλαγής 30% επί των κερδών και
- θεσπίζεται η δυνατότητα μεταφοράς φορολογικής ζημίας μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων.

Επιπλέον, καταργείται η απαρχαιωμένη μορφή του χαρτοσήμου (από το 1931) και θεσπίζεται ψηφιακό τέλος συναλλαγών για συγκεκριμένο αριθμό συναλλαγών με σκοπό την απλοποίησή τους, τη μείωση της γραφειοκρατίας αλλά και τον αναπτυξιακό προσανατολισμό του μέτρου για εκατοντάδες συναλλαγές. Οι κυριότερες συναλλαγές για τις οποίες καταργείται το τέλος, αφορούν σε συμβατικούς τόκους επιχειρηματικών δανείων, ασφαλιστικές συναλλαγές, χρησιδάνεια, ενέγγυες πιστώσεις τραπεζών υπέρ εισαγωγέων, σύσταση και αύξηση κεφαλαίου μη κερδοσκοπικών νομικών προσώπων, διάφορες άδειες για άσκηση επαγγέλματος ή έναρξη δραστηριότητας, χρήση εγκαταστάσεων για βιομηχανικό σκοπό, άδειες λειτουργίας τουριστικού γραφείου και πλήθος άλλων συναλλαγών. Το δημοσιονομικό κόστος εκτιμάται σε 32 εκατ. ευρώ ετησίως.

Περαιτέρω, και προκειμένου να στραφεί το επενδυτικό ενδιαφέρον από επενδύσεις σε ακίνητα σε παραγωγικές επενδύσεις, θα χορηγείται από 01.01.2025 άδεια παραμονής υπό τη μορφή Golden Visa για επένδυση ποσού 250.000 ευρώ σε startup επιχείρηση, μέλος του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων.

Με σκοπό την ανάπτυξη της ψηφιοποίησης της ελληνικής οικονομίας και της ευρυζωνικότητας υψηλών ταχυτήτων μέσω οπτικών ινών, καταργείται το τέλος σταθερής τηλεφωνίας που ανέρχεται σε 5% για συνδέσεις με οπτική ίνα, ταχυτήτων 100 mbps και άνω. Το δημοσιονομικό κόστος εκτιμάται σε 24 εκατ. ευρώ ετησίως.

Επιπλέον, με σκοπό την ενίσχυση των λιμένων, των υποδομών των αντίστοιχων Δήμων που δέχονται υψηλό αριθμό τουριστών και του τουριστικού προϊόντος της χώρας εν γένει, επιβάλλεται τέλος κρουαζιέρας ανά επιβάτη κρουαζιερόπλοιου. Το ετήσιο όφελος εκτιμάται σε 52 εκατ. ευρώ. Τα έσοδα θα κατανέμονται κατά 1/3 στους Δήμους όπου αποβιβάζονται οι επιβάτες, κατά 1/3 θα εγγράφονται εις ύψος στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής με σκοπό την εκτέλεση των απαραίτητων λιμενικών έργων και κατά 1/3 θα εγγράφονται εις ύψος στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Τουρισμού για τη στήριξη του τουριστικού προϊόντος της χώρας. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τον ν.5131/2024 (Α' 128) περί αναδιάρθρωσης της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας ΑΕ (ΕΕΣΥΠ ΑΕ), το 50% των εσόδων που εισπράττεται από συμβάσεις αξιοποίησης λιμένων και λιμενικών υποδομών θα μπορεί να διατεθεί για την υλοποίηση έργων αναβάθμισης των λιμένων της χώρας, με επακόλουθο την περαιτέρω αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος αλλά και της καθημερινότητας των πολιτών.

Τέλος, η δημιουργία του νέου Εθνικού Επενδυτικού Ταμείου (Growthfund) ως νέου επενδυτικού εργαλείου, με αρχικά κεφάλαια ύψους 300 εκατ. ευρώ περίπου, αποσκοπεί στην ενίσχυση των επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας για την ελληνική οικονομία.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης του δημογραφικού προβλήματος

Το δημογραφικό αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει όχι μόνο η χώρα μας, αλλά ολόκληρη η Ευρώπη και οι υπόλοιπες αναπτυσσόμενες χώρες, για την αντιμετώπιση του οποίου απαιτούνται και υιοθετούνται τόσο δημοσιονομικά όσο και θεσμικά μέτρα. Συγκεκριμένα, πέρα από τις μόνιμες παρεμβάσεις των οποίων η υλοποίηση ξεκίνησε εντός της προηγούμενης τετραετίας (ενδεικτικά, καταβολή επιδόματος ύψους 2.000 ευρώ για κάθε παιδί που γεννιέται, αύξηση του

αφορολόγητου για οικογένειες με παιδιά, επέκταση του επιδόματος μητρότητας ιδιωτικού τομέα από τους έξι στους εννέα μήνες, μείωση ΦΠΑ στα είδη βρεφικής ηλικίας κ.λπ.), υλοποιούνται από το 2024 και προβλέπονται για το 2025 σημαντικές δημοσιονομικές και θεσμικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο του ευρύτερου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το Δημογραφικό.

Ενδεικτικά, αναφέρονται τα παρακάτω μέτρα:

- αύξηση του επιδόματος γέννησης από 2.000 ευρώ σε 2.400 έως 3.500 ευρώ (αναλόγως του αριθμού των τέκνων) με αναδρομική ισχύ από 01.01.2023, με κόστος 90 εκατ. ευρώ για το 2024 και 45 εκατ. ευρώ για το 2025,
- αύξηση του επιδόματος μητρότητας στους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αγρότες από τους τέσσερις στους εννέα μήνες στο ύψος του κατώτατου μισθού από το 2024, με ετήσιο κόστος 43 εκατ. ευρώ,
- αύξηση του αφορολόγητου, από 01.01.2024, κατά 1.000 ευρώ για φορολογούμενους με εξαρτώμενα τέκνα, με ετήσιο κόστος 135 εκατ. ευρώ,
- αύξηση του οικογενειακού επιδόματος, από 01.01.2024, κατά 20 ευρώ για το πρώτο παιδί και κατά 50 ευρώ από το δεύτερο και για κάθε επιπλέον παιδί, στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του μισθολογίου του δημόσιου τομέα, με ετήσιο κόστος 155 εκατ. ευρώ,
- κατάργηση από το 2025 του φόρου ασφαλιστρών συμβολαίων υγείας (15%) για παιδιά έως 18 ετών, με ετήσιο κόστος 17 εκατ. ευρώ,
- θέσπιση από το 2025 φοροαπαλλαγής για τις οικειοθελείς παροχές επιχειρήσεων υπέρ νέων γονέων καθώς και για παροχές που σχετίζονται με βρεφονηπιακούς σταθμούς, με ετήσιο κόστος 6 εκατ. ευρώ,
- αύξηση από το νέο ακαδημαϊκό έτος του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος για τα περιφερειακά Πανεπιστήμια κατά 500 ευρώ, με κόστος 15 εκατ. ευρώ για το 2025 και
- δημιουργία του νέου προγράμματος «Μαριέττα Γιαννάκου», ύψους 250 εκατ. ευρώ, για την αναβάθμιση των σχολικών υποδομών της χώρας, με χρηματοδότηση από το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ και με δυνατότητα προσέλκυσης επιπλέον ιδιωτικών πόρων.

Συγχρόνως, υλοποιείται πλήθος άλλων προγραμμάτων, όπως τα προγράμματα για επιπλέον θέσεις σε βρεφονηπιακούς σταθμούς και η παροχή “voucher” σε παιδικούς σταθμούς, ΚΔΑΠ και ΚΔΑΠ ΑμεΑ, η ενίσχυση του πιλοτικού θεσμού «Νταντάδες της Γειτονιάς» και η εφαρμογή του προγράμματος «Πρώιμη Παρέμβαση» με σκοπό τη συμβουλευτική καθοδήγηση και ενδυνάμωση της οικογένειας για την ομαλή ένταξη των παιδιών (0 - 6 ετών) με αναπτυξιακή καθυστέρηση, διαταραχές, αναπηρίες ή κίνδυνο εμφάνισης αυτών. Τα εν λόγω προγράμματα χρηματοδοτούνται από πόρους του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 και του ΤΑΑ.

Παράλληλα, υλοποιούνται ιδιαίτερης σημασίας θεσμικά μέτρα που θα διευκολύνουν σημαντικά τις τρίτεκνες οικογένειες, όπως είναι η δια βίου ισχύς της ιδιότητας του τρίτεκνου, η αύξηση της ποσόστωσης στις προσλήψεις στο Δημόσιο και η διεύρυνση των εισοδηματικών κριτηρίων για τη δυνατότητα μετεγγραφών τρίτεκνων και πολύτεκνων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επιπροσθέτως, σημαντικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το Δημογραφικό, οι οποίες συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, αποτελούν οι δωρεάν έλεγχοι γονιμότητας, η δημιουργία του παρατηρητηρίου για το δημογραφικό και η πρόσβαση με ηλεκτρονική πληροφόρηση σε όλες τις παροχές που προσφέρει το Δημόσιο για οικογένειες με παιδιά.

Τέλος, σημειώνεται ότι με το δημογραφικό πρόβλημα συνδέονται, πέρα από τα ανωτέρω μέτρα, και οι παρεμβάσεις ενίσχυσης του διαθέσιμου εισοδήματος καθώς και τα μέτρα αντιμετώπισης του στεγαστικού προβλήματος.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης του στεγαστικού προβλήματος

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της προσιτής στέγασης και της αύξησης του αποθέματος διαθέσιμων κατοικιών, κατά τη διάρκεια του 2024 υλοποιούνται σημαντικές παρεμβάσεις, όπως:

- το πρόγραμμα «ΣΠΙΤΙ μου» με παροχή χαμηλότοκου στεγαστικού δανείου για νέους ή ζευγάρια 25 - 39 ετών για την αγορά πρώτης κατοικίας, με συνολικό προϋπολογισμό 1 δισ. ευρώ,
- το πρόγραμμα «Εξοικονομώ - Ανακαινίζω για νέους», με προϋπολογισμό 300 εκατ. ευρώ. Το σκέλος «Εξοικονομώ» συνίσταται στην παροχή κινήτρων για παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας στον οικιακό κτηριακό τομέα και το σκέλος «Ανακαινίζω» συνίσταται στην παροχή κινήτρων για παρεμβάσεις αισθητικής, λειτουργικής ανακαίνισης και αναβάθμισης των κατοικιών, ως συμπληρωματικές των παρεμβάσεων εξοικονόμησης ενέργειας,
- το πρόγραμμα στεγαστικής συνδρομής «Κάλυψη» μέσω της ΔΥΠΑ, με το οποίο αξιοποιούνται ιδιωτικές κατοικίες για τη στέγαση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων,
- το πρόγραμμα «Ανακαινίζω - Νοικιάζω» για κενά σπίτια που θα μισθωθούν σε μακροχρόνια μίσθωση, με αντικείμενο την επιδότηση της ανακαίνισης και της επισκευής τους, προκειμένου να αυξηθεί ο αριθμός των αξιοποιήσιμων κατοικιών,
- μεγαλύτερη μείωση του φόρου, από το 40% στο 100%, για δαπάνες αναβάθμισης κτηρίων, στις οποίες λαμβάνονται υπόψη και οι δαπάνες αγοράς αγαθών,
- επιβολή ΦΠΑ 13% και τέλους παρεπιδημούντων στις βραχυχρόνιες μισθώσεις ακινήτων (τύπου Airbnb) στα νομικά πρόσωπα και στα φυσικά πρόσωπα με τρία ή περισσότερα εκμισθωμένα διαμερίσματα και παράλληλη αυστηροποίηση του ορισμού της βραχυχρόνιας μίσθωσης, με στόχο τη ρύθμιση της αγοράς των βραχυχρόνιων μισθώσεων και την αντιμετώπιση των δευτερογενών αρνητικών συνεπειών στις τιμές των ενοικίων και
- περαιτέρω αυστηροποίηση των κριτηρίων για τη χορήγηση Golden Visa. Το όριο αυξήθηκε σε 800.000 ευρώ από 500.000 ευρώ στην Αττική, τη Θεσσαλονίκη, τη Μύκονο, τη Σαντορίνη και τα νησιά με πληθυσμό άνω των 3.100 κατοίκων, ενώ στις υπόλοιπες περιοχές το όριο αυξήθηκε από 250.000 ευρώ σε 400.000 ευρώ.

Από το 2025 οι παρεμβάσεις επεκτείνονται και περιλαμβάνουν, πλην οικονομικών ενισχύσεων, και κίνητρα για την αξιοποίηση των κενών σπιτιών. Συγκεκριμένα, οι κυριότερες παρεμβάσεις συνίστανται σε:

- δημιουργία νέου προγράμματος «ΣΠΙΤΙ μου II», με συνολικό προϋπολογισμό 2 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 1 δισ. ευρώ χρηματοδοτείται από το δανειακό σκέλος του ΤΑΑ και 1 δισ. ευρώ από τις εμπορικές τράπεζες. Το επιτόκιο θα είναι μειωμένο κατά 50% από το τρέχον εμπορικό, καθώς το ποσό που χρηματοδοτείται από το ΤΑΑ θα είναι άτοκο. Τα ηλικιακά και εισοδηματικά κριτήρια διευρύνονται σε σχέση με το πρώτο πρόγραμμα «ΣΠΙΤΙ μου». Το πρόγραμμα θα καλύπτει φυσικά πρόσωπα και ζευγάρια ηλικίας 25 έως 50 ετών, με εισόδημα το οποίο κυμαίνεται από 10.000 ευρώ έως 20.000 ευρώ για τον άγαμο, ενώ για το ζευγάρι αυξάνεται σε 28.000 ευρώ με προσαύξηση 4.000 ευρώ για κάθε τέκνο. Παράλληλα, σχεδιάζεται επιπρόσθετο πρόγραμμα ύψους 400 εκατ. ευρώ μέσω του δανειακού σκέλους του ΤΑΑ για την ενεργειακή αναβάθμιση παλιών κατοικιών με μηδενικό επιτόκιο,
- απαλλαγή για τρία έτη από τον φόρο εισοδήματος των εισοδημάτων από ενοίκια ακινήτων εμβαδού έως 120 τ.μ., τα οποία θα εκμισθωθούν με μακροχρόνια μίσθωση, ενώ ήταν κενά ή σε βραχυχρόνια μίσθωση για τουλάχιστον τρία έτη. Το εκτιμώμενο κόστος για το 2025 ανέρχεται σε 3 εκατ. ευρώ και για τα έτη 2026 - 2028 σε 13 εκατ. ευρώ, κατ' έτος,

- απαγόρευση νέας βραχυχρόνιας μίσθωσης, κατά τη διάρκεια του 2025, για διαμερίσματα που βρίσκονται στο πρώτο, δεύτερο και τρίτο δημοτικό διαμέρισμα του κέντρου της Αθήνας, λόγω του ιδιαίτερα υψηλού ποσοστού των διαμερισμάτων που διατίθενται για βραχυχρόνια μίσθωση,
- αύξηση του τέλους ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση για βραχυχρόνιες μισθώσεις, κατά τους μεν χειμερινούς μήνες από 0,5 ευρώ σε 2 ευρώ ανά διανυκτέρευση, κατά τους δε καλοκαιρινούς μήνες από 1,5 ευρώ σε 8 ευρώ ανά διανυκτέρευση,
- διπλασιασμός της μέγιστης επιδότησης του προγράμματος «Ανακαινίζω - Νοικιάζω» από το ποσό των 4.000 ευρώ στο ποσό των 8.000 ευρώ, η οποία θα καλύπτει το 60% έναντι του 40% των δαπανών. Το πρόγραμμα έχει προϋπολογισμό 50 εκατ. ευρώ και συγκεκριμένα, 25 εκατ. ευρώ για το 2024 και 25 εκατ. ευρώ για το 2025,
- επέκταση, για ένα ακόμα έτος (μέχρι το τέλος του 2025) της αναστολής του ΦΠΑ στις νέες οικοδομές, με σκοπό την αύξηση των προς διάθεση κατοικιών, με ετήσιο κόστος 18 εκατ. ευρώ,
- αξιοποίηση ακινήτων του Δημοσίου μέσω διαγωνιστικών διαδικασιών, στο πλαίσιο του προγράμματος «Κοινωνική Αντιπαροχή», με δαπάνες του αναδόχου, ο οποίος έχει τη δυνατότητα εκμετάλλευσης του ακινήτου και παράλληλα την υποχρέωση εκμίσθωσής του και
- αύξηση του επιδόματος στέγασης, στο πλαίσιο της εν γένει αναμόρφωσης των επιδομάτων, από το ποσό των 70 ευρώ στο ποσό των 125 ευρώ και στο ποσό των 75 ευρώ, αναλόγως της εισοδηματικής κλίμακας, το οποίο προσαυξάνεται κατά 30% για κάθε τέκνο, ενώ παράλληλα εισάγονται και στοχευμένα περιουσιακά κριτήρια.

Παρεμβάσεις για τις φυσικές καταστροφές

Εκτός από τις προαναφερθείσες παρεμβάσεις με σκοπό την ενίσχυση του εισοδήματος και την αντιμετώπιση του δημογραφικού και του στεγαστικού προβλήματος, εφαρμόζεται πλήθος παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων από τις φυσικές καταστροφές, οι οποίες έχουν ενταθεί τα τελευταία χρόνια λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Οι κυριότερες παρεμβάσεις είναι οι εξής:

- αύξηση από το 2025 του ποσοστού μείωσης του ΕΝΦΙΑ από 10% σε 20% για κατοικίες φυσικών προσώπων που ασφαρίζονται για φυσικές καταστροφές με φορολογητέα αξία έως 500.000 ευρώ. Οι κατοικίες με φορολογητέα αξία άνω των 500.000 ευρώ συνεχίζουν να έχουν έκπτωση 10%, όπως ίσχυε από 01.01.2024, χωρίς ωστόσο να αποζημιώνονται σε περίπτωση φυσικής καταστροφής μετά την 01.6.2025,
- αύξηση από 01.01.2025 του τέλους ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση, η οποία κυμαίνεται από 0,5 ευρώ έως 5 ευρώ, αναλόγως της κατηγορίας των ξενοδοχείων και καταλυμάτων, κατά τους μήνες από Απρίλιο έως Οκτώβριο και επέκταση κατά έναν μήνα (Μάρτιο) της περιόδου εφαρμογής του χαμηλού τέλους. Το ετήσιο όφελος από την εν λόγω μεταβολή υπολογίζεται σε 203 εκατ. ευρώ. Επισημαίνεται ότι από το 2024 και εφεξής προβλέπονται πόροι ύψους 600 εκατ. ευρώ ετησίως στο Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων για το Πρόγραμμα Φυσικών Καταστροφών, οι οποίοι χρηματοδοτούνται εν μέρει από το τέλος ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση και χρησιμοποιούνται τόσο για την αποκατάσταση των πληγέντων μέσω της κρατικής αρωγής όσο και για σημαντικά έργα υποδομών στο πλαίσιο της πρόληψης και της αποκατάστασης των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών,
- υποχρέωση ασφάλισης για φυσικές καταστροφές: (α) από 01.6.2025, των επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών άνω των 500.000 ευρώ και (β) από 01.01.2025, των οχημάτων ιδιωτικής και επαγγελματικής χρήσης, με την ανανέωση ή τη σύναψη νέου ασφαλιστήριου συμβολαίου και

- συνέχιση της συμβασιοποίησης σχεδόν του συνόλου των έργων του ΑΙΓΙΣ, ύψους 2,1 δισ. ευρώ και υλοποίηση του μεγαλύτερου μέρους των προγραμμάτων Anti-nero I και II καθώς και του προγράμματος προστασίας δασών Anti-nero III, συνολικού ύψους 400 εκατ. ευρώ περίπου.

Τέλος, συνεχίζεται η καταβολή των αποζημιώσεων για την αποκατάσταση των φυσικών καταστροφών που προκάλεσε η πλημμύρα “Daniel” στη Θεσσαλία, με διάθεση ποσού άνω των 600 εκατ. ευρώ εντός του τελευταίου τριμήνου του 2023 και κατά τη διάρκεια του 2024, μέσω της κρατικής αρωγής και του Οργανισμού Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ), ενώ επιταχύνονται περαιτέρω οι πληρωμές στο πλαίσιο της κρατικής αρωγής. Επιπροσθέτως, χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ και το ΤΑΑ έργα υποδομών στη Θεσσαλία σχετιζόμενα με το οδικό δίκτυο και τον σιδηρόδρομο, ύψους άνω του 1 δισ. ευρώ, ενώ προβλέπεται νέο πρόγραμμα έργων ορεινής υδρονομίας, με προϋπολογισμό ύψους 200 εκατ. ευρώ από το ΠΔΕ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Τα ανωτέρω είναι συμπληρωματικά των έργων που υλοποιούν οι ΟΤΑ α’ και β’ βαθμού καθώς και των λοιπών σχετικών έργων που προβλέπονται στο ΠΔΕ.

Δημόσιο Χρέος

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε 356.500 εκατ. ευρώ ή 153,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2024 έναντι 356.695 εκατ. ευρώ ή 161,9% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2023, παρουσιάζοντας μείωση κατά 8,2 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2023. Το 2025 το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε 361.400 εκατ. ευρώ ή 149,1% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 4,6 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ έναντι του 2024 (**Error! Reference source not found.**).

Σημειώνεται ότι οι ανωτέρω προβλέψεις βασίζονται στις υποθέσεις με βάση τις οποίες καταρτίστηκε το ΜΔΣ, σε συνέχεια της ανάλυσης βιωσιμότητας του χρέους με τη μεθοδολογία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Σύνθεση δημόσιου χρέους (σε εκατ. ευρώ)						
	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Ομόλογα	66.880	80.794	84.933	90.459	98.630	102.030
Βραχυπρόθεσμοι τίτλοι	11.801	11.800	11.800	11.988	8.840	8.840
Δάνεια	259.968	258.786	253.618	249.537	242.030	243.530
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	35.357	36.957	49.925	54.539	54.000	54.000
A. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	374.006	388.337	400.276	406.523	403.500	408.400
(ως % του ΑΕΠ)	226,6%	214,0%	193,7%	184,5%	174,0%	168,5%
B. Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους Ελληνικού Δημοσίου	-13.343	-14.293	-18.929	-24.364	-24.000	-24.000
Γ. Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (A + B)	360.663	374.044	381.347	382.159	379.500	384.400
(ως % του ΑΕΠ)	218,6%	206,1%	184,6%	173,5%	163,6%	158,6%
Δ. Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-19.075	-20.134	-24.551	-25.464	-23.000	-23.000
E. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ + Δ)	341.588	353.910	356.796	356.695	356.500	361.400
(ως % του ΑΕΠ)	207,0%	195,0%	172,7%	161,9%	153,7%	149,1%
ΑΕΠ	165.016	181.500	206.620	220.303	231.904	242.338

* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις